N°. 399. DE GRONDWET. 1854.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

WOENSDAG 6 SEPTEMBER.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . . f 4.50.
Voor de overige steden des Rijks . . . . „ 5.50.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels. . . . . f 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . „ 0.15.
Inclusive de 35 cts. zegelgeld.
Aankondigingen van geboorte, huwelijken en overlijden, worden geplaatst tegen betaling van f 1, het zegelregt daaronder begrepen.

UITGEVER-DIRECTEUR:
C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.
Hoofd-Correspondenten M. Schooneveld en Zoon, Beurssteeg, te Amsterdam.
Brieven franco aan het Bureau De Grondwet, Jan. Hendrikstraat, n°. 259.

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indie:
VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement f 70, Ned. Cour.

De HH. Groen van Prinsterer en da Costa.

I.

Die deze namen tegelijk hoort noemen, denkt aan den brief, door den laatstgenoemde aan den eersten geschreven en openlijk ter lezing gegeven, bij zijne aftreding uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal; denkt aan overeenstemming in staatkundige en godsdienstige gevoelens, die beiden bezielen; denkt aan gebeurtenissen op staatkundig en kerkelijk gebied, waaraan beider namen onafscheidelijk verbonden zijn; denkt aan de toekomst, welke hunne namen nog spellen zal, al zijn hunne personen van het tooneel der wereld afgetreden; denkt aan mannen, wier talenten vele zijn en vooral in het afgetrokkene grootelijks verdienen op prijs gesteld te worden; denkt aan een staatsman en aan een uitstekend dichter; maar ook *aan eene kerkelijk politieke partij*.

Wij hebben met hooge belangstelling, — en wie zou zulks van ons niet verwachten, — den "brief" gelezen. Meer dan eenig ander dagblad is op de partij, waaraan bij het uitspreken dier namen wordt gedacht, door ons het oog gehouden en schier dagelijks, van het oogenblik af dat wij optraden in de rij der staatkundige bladen, viel er eene ligter of gewigtiger schermutseling voor met het blad, dat als het orgaan der partij wordt erkend. Minder dan eenig ander blad evenwel, scheen ons de eer der belangstelling te beurt te vallen, die in elke wederlegging van ons betoog onmiskenbaar zou gelegen zijn. Meer dan eenig ander blad van dezelfde staatkundige kleur werden wij onder de vrijzinnigen of liberalen geteld en als de vrienden van het vorig Ministerie aangeduid. Minder dan van eenig ander blad werd door overneming van onze artikelen de opmerkzaamheid op onzen arbeid, op ons blad gevestigd, en onder het tal van dagbladen en geschriften, dat, volgens dien brief, den heer DA COSTA onder de oogen kwam, wordt *de Grondwet* niet genoemd. De indruk, dien eene eerste lezing op ons gemaakt heeft, werd bij eene herlezing dan ook niet uitgewischt, maar verlevendigd en versterkt. De dichterlijke verbeelding heeft den briefschrijver meêgesleept, om zaken en personen op eene eenzijdige en bevooroordeelde wijze te beschouwen; hij schijnt, al wat op staatkundig gebied voorvalt, behandeld wordt en besproken, uitsluitend te hebben leeren kennen uit het dagblad der anti-revolutionnaire partij. Daardoor schijnt hij van den weg der waarheid en van een onbevangen oordeel te zijn afgedwaald, en onvermijdelijk gekomen op den weg der verdichting en der partijdigheid. Onder alles evenwel straalt eene opregtheid door, welke hem gunstig onderscheidt van hetgeen wij in het orgaan der anti-revolutionnaire partij zoo vaak moesten berispen en waardoor hij, van wege de partij welligt, den naam van *enfant imprudent* kon verdienen.

Wij hebben, bovendien, door den in het licht gekomen brief, eene nieuwe bevestiging ontvangen in ons oordeel omtrent de bedoelde partij, zoo als wij dat steeds onverholen hebben uitgesproken; en zoo de brief aan de eene zijde kan beschouwd worden als eene poëtische eerezuil voor Mr. GROEN VAN PRINSTERER, door Mr. DA COSTA gesticht: wij beweren, dat die brief, aan de andere zijde, de zegepraal van onze polemiek tegen *de Nederlander* en de aanstaande volkomen triumf der constitutionnele op de anti-revolutionnaire partij, op eene ontegenzeggelijke wijze aankondigt. Wij willen dat beweren staven door eenige belangrijke aanhalingen uit genoemd geschrift.

"Wij hebben altijd de staatkundige partij, die wij, boven elke andere partij, bestreden, de regtmatigheid betwist van zich te noemen de anti-*revolutionnaire* partij, als of wie van haar verschillen, *revolutionnairen* moesten worden genoemd. Mr. DA COSTA heeft daartegen eenzeer bezwaar:

"Van mij althans is het u en velen bekend, dat ik "die laatste benaming voor onze gemeenschappe"lijke gevoelens op staatsregtelijk grondgebied weinig "op heb. Wel is het door u en anderen onzer vrien"den herhaaldelijk en goed gezegd, dat de revolutie, "waar tegenover onze benaming van anti-revolutionnair "staat, bepaaldelijk zoo al niet uitsluitend die van "1789, met inbegrip van hare wettige nakomelingen, is. "Wel laat ik gaarne hier eene toepassing der spreuk "toe: Het gaat met woorden en benamingen als met "de geldmunt, het gebruik bepaalt de waarde. Maar "het is in den grond juist tegen die spreuk, dat ik, "eigenlijk reeds om de eer zelve der menschelijke spraak, "bezwaar heb. De uitspraak in den grond is in beiderlei "opzigt onwaar. Zij is onwaar met betrekking tot de "onstoffelijke taal, zoowel als tot het stoffelijke metaal. "De waarde eener geldmunt mag immers, naar zuivere "beginselen van regt en staathuishoudkunde, niet wil"lekeurig, niet conventionneel zijn, maar moet aan de "wezenlijke gehalte evenredig zijn. Even weinig is het "voor eene rigting of partij, welke dan ook, regtvaar"dig of wenschelijk, dat zij haren gewonen naam ont"vange van hetgeen zij, naar den eisch der taal en de "wezenlijke waarde van het woord, in haar wezen of "strekking eigenlijk *niet* is. *Veel nadeel heeft dit gebrek "aan overeenstemming tusschen de zaak en de benaming, "tusschen de partij en de leus, bepaaldelijk aan hetgeen "door* ONS *voor de goede zaak van ons gehouden werd, "teweeg gebragt*. Waarom toch b. v. hebben het zich "onze voorgangers, in de echt-vaderlandsche gehecht"heid aan het stamhuis van Oranje, moeten laten wel"gevallen, dat juist de tegenstanders zich den naam van "*Patriot*, d. i. Vaderlander, eigenden? Waarom moeten "wij ook nog in dezen tijd ons den naam van *anti"liberalen* getroosten, schoon wij toch wel niet toe"geven, of dat *liberaliteit* een kwaad, of dat *illiberaliteit* "eene juist ons onderscheidende eigenschap is? Waarom, "vooral dan ook, zullen wij ons bij voorkeur *anti"revolutionnairen* noemen en laten noemen, alsof het "eigenaardige, het kenmerkende van ons gevoelen in "den afschuw lag van *alle revolutie*, d. i. *omkeering van "zaken*, in kerk en wereld? Of kennen ook wij niet "onze zeer gewenschte *revolutiën?* Of spreken ook wij "niet, en te regt, van *gezegende revolutiën*, als die van "1813, van 1748, van 1672? Of is ook ons in "den meest waarachtigen zoowel als heilzamen zin des "woords, die reformatie, die geheel het gelaat der "Europesche wereld veranderde, geene wezenlijke, groote "en schoone *revolutie?* Beweert misschien hierop de "Roomschgezinde tegenstander, dat juist in die vereen"zelviging de veroordeeling ligt onzer Kerkhervorming? "Wij zullen hem vragen of niet ook volgens hem het "Christendom eene *revolutie*, ja van alle revolutiën de "meest wezenlijke (in den zin van omwenteling en radi"cale vernieuwing) der Maatschappij is geweest?

"Doch ook wanneer wij onzen afkeer van revolutiën "bepalen tot die van 1789 en de met 1789 in dezelfde "lijn van ontwikkeling en voortgang liggende, dan ook "nog zijn wij, zoo ik meen, nog geene volstrekte *anti"revolutionnairen.* Wij zijn het voorzeker niet in eenigen "*reactionnairen* of *contra-* (dat is toch eigenlijk in het "Latijn wat in het Grieksch is *anti-*) *revolutionnairen* "geest. Bij al onzen wettigen afkeer van de *beginsels* "der evengenoemde Staatsomwentelingen, zijn wij het "voorwaar niet, die de misbruiken, de verouderde of "afgeschafte toestanden, den staat van zaken in één "woord, van vóór 1795 en 1789 terug zouden wen"schen, of die in ons Vaderland, bij name, zoo be"paaldelijk ingenomen zijn of ooit geweest zijn met de "wijze van regeren en ons constitutie-stelsel van vóór "1848."

Volgens deze openhartige verklaring van Mr. DA COSTA zou zich zijne partij of die des heeren GROEN VAN PRINSTERER met den naam van *revolutionnair* of *liberaal* kunnen versieren, gelijk zij dan ook later die met *christelijk-historische* heeft verwisseld: eene benaming, welke, op kerkelijk en staatkundig gebied, de meest mogelijke ruimte van beginsel en toepassing laat; maar die men in den laatsten tijd weder daaruit verwrongen en tot eene constitutionnele rigting schijnt te willen hervormen. Een en ander strekt tot bewijs, dat het karakter der partij zich onder allerlei namen laat uitdrukken; dat zij juist daarom als staatkundige partij geen levensbeginsel bezit, en dat in de openhartige verklaring van Mr. DA COSTA de zegepraal onzer polemiek met *de Nederlander* uitdrukkelijk wordt erkend.

Bijna elk nommer van *de Nederlander* behelst tegenwoordig een ingezonden stuk of brief, waarin ons gevoelen over het adres betreffende de Theologische faculteiten heftig bestreden wordt.

Wij volgen ze evenwel met ons antwoord op den voet.

Wij kunnen ons niet laten aanleunen, wat de Redactie van *de Nederlander* zich veroorloof en ons boosaardiglijk bij eene enkele zinsnede toeschrijft.

"Nu vooral is het, ter juiste beoordeeling, wenschelijk te doen uitkomen hoe er tusschen het *kerkelijk* "en *politiek liberalisme*, tot een vertreden van het "*regt der Hervormde Gezindheid*, waarbij de stem der "Gemeente, onder een schijn van vertegenwoordiging, "gesmoord werd, sedert eene reeks van jaren *zamen"spanning geweest is.*"

Hoe? *Zamenspanning* van kerkelijk *en* politiek liberalisme?

Wij ontkennen alle connexiteit.

Zamenspanning *tot vertreding van regten?*

Voor de eerste maal hooren wij die beschuldiging.

Onder een *schijn* van vertegenwoordiging?

Maar wij vragen naar slechts één bewijs, dat wij het stelsel van vertegenwoordiging bij het Hervormd kerkgenootschap, zelfs als vorm, hebben goedgekeurd, veelmin als stelsel geprezen?

Wij hebben integendeel voor de toepassing van het stelsel der regtstreeksche verkiezingen op kerkelijk gebied steeds geijverd; omdat wij in het lidmaatschap van een kerkgenootschap de stembevoegdheid vonden, waarvan de bepaling op staatkundig gebied altijd nog aan tegenspraak onderhevig bleef.

De Redactie van *de Nederlander* kan alleen in zulke boosaardigheden het middel vinden om hare getrouwe lezers van de inzage der beschouwingen van *de Grondwet* terug te houden.

En nu komen wij tot "*de merkwaardige brief.*"

De briefschrijver is ten hoogste revolutionnair. Hij wil de schuld der kerkelijke verwarring *alleen* toegeschreven hebben aan de handelingen der Regering sedert 1816 en verlangt, dat zij nu het verkeerde herstelle. Die herstelling staat met revolutie gelijk.

Wij hebben nooit verdedigd en konden ook nimmer goedkeuren, dat de organisatie van het Hervormd kerkgenootschap *bij koninklijk besluit* plaats vond; maar in het anti-revolutionnaire leerboek staat immers dat *de Synode*, in 1816 in het leven geroepen, een zelfstandig bestaan heeft gekregen "bij de gratie en door "de wille Gods" en mitsdien haar gezag moet worden geëerbiedigd? Wij hebben zelfs geen twijfel durven opperen, omdat de Synode als het Hoogste kerkbestuur, een wettig bestaan heeft erlangd en *alle* leeraren en leeken, van welke kleur of rigting ook, tot op den huidigen dag dat gezag hebben erkend, en de antirevolutionnaire partij zich zelfs op Synodale besluiten en uitspraken beroept.

Er is dan ook in den tegenwoordigen tijd niemand die, vooral na de invoering van het nieuwe Algemeene Reglement in 1852, de wettigheid van het gezag van het Hoogste kerkbestuur in twijfel trekt. Wij kunnen zelfs iets verder gaan en beweren, dat *de verordeningen van de Synode* uitgegaan of door haar vastgesteld, geen stof tot klagten hebben opgeleverd, dan alleen wat de uitvoering, toepassing of handhaving betreft. Uit menige schriftuur van dezen tijd zelfs is het bewijs te ontleenen, dat bij die verordeningen *voor het regt der gemeente* naar billijkheid is gezorgd. Worden die reglementen naar eisch gehandhaafd? die vraag kan voor de

Regering immers geen punt van onderzoek uitmaken. En kon vroeger niet worden ontkend, dat „het Hoogste kerkbestuur *de creatuur van de Regering*," evenwel nog niet de Regering zelve „was"; sedert de milde begrippen omtrent de betrekking van Kerk en Staat door de Grondwetsherziening van 1848 in toepassing kwamen, is de invloed der Regering op de benoeming der kerkelijke besturen geheel vernietigd en heeft „de Regering „zich bedachtzaam teruggetrokken van een gebied, waar „zij niet behoorde en waarop zij zich sedert 1815 al „te onvoorzigtig gewaagd heeft."

Dat neemt evenwel niet weg *de bevoegdheid van de Kerk*, om zelfstandig te oordeelen, wie uit de *door den Staat* opgeleide jongelieden *al* dan *niet* tot het leeraarsambt werd toegelaten. De Kerk heeft van dat regt gebruik gemaakt en soms afgewezen, die een academischen graad verkregen had, en als leeraar toegelaten, die elders zijne opleiding had genoten. De Kerk ziet nog onder het getal harer leeraren eene menigte kweekelingen van 's lands Hoogescholen, op wier bezit zij roem draagt en die, gelijk zij eenmaal het sieraad waren van de Rijksinstelling, waaraan zij hunne opleiding genoten, thans, en niet minder met eer en roem, arbeiden aan den bloei van de Kerk.

Maar denkt nu eens de organisatie der Kerk van 1816 geheel weg, dan heeft immers de Staat geene verandering gemaakt in hetgeen bestond en kon de Regering immers niet anders dan vroeger de voordragt tot het hoogleeraarsambt in de godgeleerdheid overlaten aan de Curatoren der Hoogeschool en de keuze beperken tot leeraren van het Nederlandsch Hervormd kerkgenootschap? Is men daar buiten getreden?

Wij zien in den briefschrijver de type van de anti-revolutionnaire partij. Haar wil wordt der Regering tot wet gesteld. Op onze hulp en bijstand kan zij niet rekenen; want willekeur en heerschzucht zijn hare beginselen.

Nu wordt het diploma van kandidaat tot de H. dienst bij het Hervormd kerkgenootschap of van wettig geordend leeraar aan hun individueel oordeel onderworpen en de wettigheid ontkend. Straks wordt u het lidmaatschap op afgelegde belijdenis betwist, en gij, als behoorende tot de schare, die de wet niet kent, buiten de gemeenschap gesloten. En hoe men ook woelt en werkt sints jaren, men ziet weinig van den gunstigen invloed, dien dat pogen, zoo het waarlijk christelijk was, op de natie *moest* uitoefenen. En waar er nog eenige aantrekkelijkheid zou gevonden worden voor de beginselen, die men tracht voort te planten, de koelheid, stugheid, strafheid, liefdeloosheid, zoo al niet wat stof tot ergernis geeft, moet alle ontwikkeling verhinderen.

Wij zullen ons verblijden als wij op het juridische standpunt de anti-revolutionnaire partij hebben verslagen, voor zoover zij den sterken arm te baat neemt; wij gunnen haar voorspoed, als zij op kerkelijk gebied dat standpunt, de handhaving van het regt *der gemeente* tracht te bewaren; maar nog aangenamer zal het ons zijn, als langs den medischen weg die kerkelijke verwarring een einde heeft genomen.

Buitenland.

ALGEMEEN OVERZIGT.

Wij weten thans volgens alle berigten, die van verschillende zijden gekomen zijn, dat Rusland de vier vredesvoorslagen, door Frankrijk en Engeland gesteld en door Pruissen en Oostenrijk ondersteund, niet heeft aangenomen. Het is echter voorzigtig den tekst af te wachten van het Russische staatsstuk, daar het ons onaannemelijk schijnt, dat Rusland eene eenvoudige weigering zou hebben gedaan. Het vierkant afslaan van alle voorstellen tot den vrede zou toch inderdaad er toe kunnen leiden, om Oostenrijk en Pruissen eene meer bepaalde houding tegenover Rusland te doen aannemen, daar de laatste mogendheid vooral, hare hoop op eene toetreding van de zijde van den Czaar heeft te kennen gegeven. Wij meenen dus in elk geval nadere ophelderingen te moeten afwachten.

Frankrijk en Engeland zullen, naar allen schijn, door krachtige handelingen op de Russische nota, antwoorden. De expeditie naar de Krim zou, naar men stellig verzekert, op weg zijn.

In de Oostzee zullen de geallieerden ook niet stil blijven zitten. Volgens de *Standard* zouden de vloten, in de Oostzee Abo aanvallen, nadat de Russen zelven de vestingwerken van Hango in de lucht hebben laten springen.

Datzelfde blad wil weten, dat er den 18 Aug. in het gezigt van Abo een klein gevecht is geleverd tusschen vier Engelsche stoombooten en 18 Russische kanonneerbooten en vier stoombooten. Dat blad zegt evenwel niet, welke de uitslag van dit gevecht is geweest.

Wij deelen thans (zie Fransche post) bijzonderheden mede omtrent hetgeen den 28sten en 29sten Augustus te Madrid is voorgevallen. Men ziet daaruit, dat, dank zij de krachtige houding der welgezinden, de poging tot opstand mislukt is en de hoofden gevangen zijn genomen, zonder dat er een geweerschot is gelost. Men wil, dat de president van de demagogische klub de Unie, de heer Orense, markies van Albaida, gevangen zou zijn genomen. Dit is echter ook weder tegengesproken. Hoe dit zijn moge, zeker is het, dat de poging tot opstand geheel mislukt en Madrid thans rustig is. Volgens eene depêche uit Irun, van den 2 dezer, zou de regering alle staatkundige vereenigingen behalve de nationale legioen ontbonden hebben, tot dat de Cortes het regt van vereeniging en vergadering zouden hebben geregeld.

De *Nacion* beweert, dat het berigt omtrent het ontslag van den heer Soulé, de Amerikaansche zaakgelastigde, die bij de laatste gebeurtenissen zulk eene zonderlinge houding heeft aangenomen, voorbarig is; de heer Soulé zou echter eene reis gaan doen.

Men deelt (zie Duitsche post, Bern), eenige bijzonderheden mede, omtrent de poging welke aanhangers van Mazzini zouden hebben willen doen om uit Zwitserland een aanslag te doen op de Oostenrijksche stoombooten op het meer van Como. De bonds- en kantonnale autoriteiten gaan te regt met gestrengheid te werk tegen hen, die het regt van schuilplaats in Zwitserland aldus verbeurd hebben.

DUITSCHE POST.

Weenen, 1 Sept. De *Lloyd* bevestigt, dat de generaal de St. Arnaud den 2den dezer van Konstantinopel vertrekt, om het bevel over het expeditie-leger op zich te nemen, dat dan naar de bestemde plaats zal vertrokken zijn. Men wil hier weten, dat de troepen den 26 Aug. Varna hebben verlaten, en dat zij naar een landingspunt in de Krim zijn vertrokken.

Alles schijnt aan te duiden, dat men zich gereed maakt door een ernstigen slag te antwoorden op het min of meer weigerend antwoord van Rusland. Men schrijft zoo van Varna van den 24 Aug., dat elf oorlogsschepen met een groot aantal transporten, met landingstroepen aan boord, naar de monden van den Donau waren gezeild, waarheen de divisie van Baldjick eveneens vertrokken was, om, naar men wil, zich naar Odessa te rigten. Van den anderen kant rukken de tot nog toe te Sophia, Nicopolis en Sistow gelegerde troepen sedert den 15den naar Schumla, om het reserve-corps van het leger in de Dobrutscha uit te maken. Het leger van Omar-Pacha trekt achter de Kamazeu terug, die zich boven Orasch in den Donau uitstort.

Mogt generaal Luders in plaats de Donauflotille en Besarabië te dekken, Galatz en Ibraila willen bezet houden, dan zullen er op die punten belangrijke gebeurtenissen plaats grijpen. Het is evenwel niet denkbaar, dat hij dit doen zal.

De eerste Oostenrijksche brigades bezetten reeds Klein-Wallachye en morgen, den 2den, vestigt generaal Macchio zijn hoofdkwartier te Crajova, terwijl generaal Alemann, aan het hoofd van de derde brigade, den 5den te Bucharest zal aankomen. Het geheele Oostenrijksche bezettingsleger zal bestaan uit 36 bataillons, 12 eskadrons, 8 batterijen, een bruggenequipage, drie compagnien pionniers en genie, te zamen 42,000 man.

— Men meldt uit Bucharest aan de *Oestenreicher Correspondenz*, dat de raad van bestuur van Wallachye op het ontvangen van de officiële tijding van den intogt der Oostenrijkers, eene deputatie boyaren naar Hermanstadt heeft gezonden, ten einde graaf Coronini den dank van de Wallachijsche bevolking te betuigen, wegens de door Keizer Franz Jozeph aan haar betoonde gunst.

— Den 31sten Aug. zou de Oostenrijksche leening gesloten worden. Men weet reeds, dat het cijfer ongeveer 500 millioen florijnen zal bedragen. De regering zal den tijd van de stortingen van vier tot vijf jaren verlengen. De daartoe betrekkelijke ordonnantie wordt in de officiële *Zeitung* verwacht.

Berlijn, 2 Sept. Het antwoord van Rusland is aangekomen. Volgens alle berigten is het verre verwijderd van de vreedzame strekking, die men er aan heeft willen toekennen. Het weigert de gevraagde waarborgen. Indien het antwoord van het Petersburger hof al geene regtstreeksche weigering bevat, dan schijnt het toch niet te moeten leiden tot eene onmiddellijke hervatting der onderhandelingen, noch tot het staken der vijandelijkheden voor het oogenblik. Men kent het stuk intusschen alleen uit de telegrafische depêches en men behoort nadere bijzonderheden omtrent den inhoud af te wachten. Pruissen schijnt intusschen meer en meer toe te willen treden tot de staatkunde der Westersche mogendheden, ofschoon het berigt van een nieuw additioneel artikel van het tractaat met Oostenrijk onjuist of althans voorbarig is.

Men weet, dat de gevraagde waarborgen bij de verschillende Duitsche hoven zeer goed opgenomen zijn, te meer daar verscheidene hunner veroveringsplannen van de zijde der Westersche mogendheden meenden te moeten vreezen.

Van hier wordt aan de *Elberfelder Zeitung* geschreven, dat de heer von Benkendorff zich alleen naar Putbus heeft begeven, om aan den Koning van Pruissen een eigenhandigen brief van den Czaar te overhandigen. Het antwoord van het Russische kabinet is in den vorm van eene depêche aan baron Budberg toegezonden, die het langs den gewonen diplomatischen weg ter kennis van den heer von Manteuffel heeft gebragt.

Hamburg, 1 Sept. Er zijn berigten uit Stockholm tot 28 Aug. aangekomen. De Zweedsche bladen melden, dat de fondsen, die door den Rijksdag zijn toegestaan om het Gouvernement sedert de maand April in staat te stellen zijne neutraliteit door wapeningen te doen eerbiedigen, uitgeput zijn. Koning Oscar zou bepaaldelijk tot datzelfde einde nieuwe subsidiën aanvragen.

De *Lubecker Zeitung* van 31 Aug. meldt uit Abo, dat vier schepen van de verbondene vloot den 22sten de batterijen en de Russische kanonneerbooten te Ersta, op eene mijl van Abo gelegen, hebben aangevallen. Men verwacht den volgenden dag eene ontscheping van Fransche troepen. Het Russische garnizoen bedraagt niet meer dan 3000 man. De bewoners namen de vlugt naar het binnenland.

Uit Dantzig wordt van den 1 dezer gemeld, dat generaal Baraguay d'Hilliers en de vice-admiraal ... zich den 29 Aug. naar Hango hebben begeven. De R... hebben onder hun oog de forten van die plaats doen ... gen en zijn naar Abo terug getrokken, waar thans ... Russen bijeen zijn. Abo zal door de geallieerden w... aangevallen.

— De Deensche bladen bevatten den tekst van de ... ten, door de Vereeniging tot handhaving van de G... wet den 29 Aug. te Kopenhagen genomen. Het der... vierde besluit luiden:

„3o. Wij rekenen op de eenheid en de standvast... van den Rijksdag tegenover een Ministerie, dat het ... trouwen van de natie niet kan bezitten, nadat het ... wel voor den staat in zijn geheel als voor de afzonde... provincie de invoering van constitutionnele wetten ... aangeraden, die zoozeer in strijd zijn met de Gron... van Denemarken, dat zij moeten strekken om te ont... in plaats van te verbinden, en nadat het aan de reser... trekkelijk Sleeswijk een uitleg heeft gegeven, die n... zijn wezenlijk gevoelen overeenkomt, een uitleg, stre... om de aanslagen te wettigen tegen de door den K... en de natie aangenomene Grondwet, om gehandhaaf... toegepast te worden op eene onschendbare wijze.

„4°. In onze hoedanigheid van burgers van een vrij ... willen wij er van onzen kant toe bijdragen, dat elk b... dat door den Rijksdag zal genomen worden tot handh... van de regten van het volk, zijne geheele constitution... werking verkrijge."

De inschrijving, die in die zitting geopend is, ... reeds 15,000 rijksdaalders.

Bern, 1 Sept. In den nacht van 24 op 25 Aug. ... tien bondsgrenswachters in de gebergten van het M... dal (district Mendrisio) de ontdekking, dat er bij de O... rijksche grens van Intelvi 100 geweren en 7,274 carto... waren verborgen, blijkbaar bestemd om in Lom... te worden ingevoerd. Een zeker aantal Italianen was ... in het gebergte bijeengekomen. Men weet niet, w... van voornemen waren, maar men spreekt van ee... raamden aanslag op de Oostenrijksche stoombooten ... Como-meer. De gevolgen van een dergelijk feit zoude... wis voor Tessino en voor Zwitserland noodlottig zij... weest.

FRANSCHE POST.

Parijs, 3 Sept. Er schijnt geen twijfel meer ... staan over de onmiddellijke verwezenlijking van de ... ditie naar de Krim: het is stellig, dat er reeds een ... vang met de inscheping is gemaakt.

Men meldt, dat weldra verschillende personen to... raals zullen worden bevorderd.

Men spreekt hier van groote veranderingen, die ... punt zouden staan van in de hoofd-redactie van ve... lende half-officiële organen te zullen plaats hebben.

Bij besluit van den Minister van financiën van 2 deze... gen al de deelhebbers in de leening van 250 millioen ... schrevene sommen vooruitbetalen, voor zoover de ... nen nog vervallen moeten, tegen 4 frcs. 's jaars esc...

— De *Moniteur* deelt een decreet mede, houden... ziening van de regterlijke organisatie van Mart... Guadeloupe en Reunion.

— De Keizer heeft vernomen, dat eene circulai... een prefect aan de maires en onder-prefecten de... koop van zijne werken scheen aan te bevelen, e... den Minister van Binnenlandsche Zaken uitgenoo... circulaire onmiddellijk af te keuren.

— De Maarschalk de St. Arnaud heeft aan het leg... het Oosten eene proclamatie gerigt, gedagteekend ... 8 Aug., waarbij hij de soldaten prijst over den belo... moed en geestkracht tijdens het heerschen van de ...

Voorts zijn den 21sten 6 fregatten te Gallipoli aa... men, om de vereenigde krijgsmagt naar Varna ... voeren.

Madrid, 29 Aug. Thans is Maria Christina re... nabij de grenzen van Portugal. Dit onverwachte ... ondanks de gegevene belofte, moet door bijzonde... nen veroorzaakt zijn. Troepen gewapende en ... pende lieden doorliepen de straten onder de krete... *weg met de regering, wij zijn verraden, leve* ... *vereiniteit des volks, leve de barricaden!* De lede... de klub de Unie vormden eene junta en een kolone... kapitein en een luitenant van de infanterie en ... men het bevel over 2 à 300 man werklieden ... die barricaden opwierpen. Men hoorde zelfs voor ... *lio's* de kreten: *Dood aan Espartero! Leve de republ...*
Intusschen werd San-Miguel plotseling aan den hoek ... straat Montera en de Puerta del Sol bedreigd door ... dende menigte, die de straat Los Negros trachtte te ... sterken. In de straat Alcala daarentegen werd hij ... juich ontvangen. Hierdoor werden de insurgenten ... terd en bepaalde zich de opstand tot de straat ... gano en de omstreken, vooral ook omdat de ... gedeelten der stad door talrijke scharen van de ... wacht bezet werden, die op den eersten trom... bijeengekomen waren.

Het kabinet maakte van deze oogenblikkelijke ... gebruik, om de voornaamste aanvoerders van ... garde in den Ministerraad te ontbieden, waar zij ... verklaringen van Espartero en O'Donnell werden ... gesteld. De opstandelingen hadden geene ... penen en van dit oogenblik af verminderde het ... daar de burgerwacht tot kalmte kwam. De meeste ... in de straat el Desengano werden intusschen door ... surgenten ingenomen en de balkons van steenen ... Bij het aanbreken van den volgenden dag evenwel ... de insurgenten, dat de klub der Unie ... slechts weinige leden ontsnapten; meest allen ... gevangen genomen. De insurgenten, die ...

weêrloos waren tegenover de nationale garde, welke in vijf kolonnes tegen de barricaden oprukte, werden omsingeld, en zonder dat een enkel schot werd gelost, ten getale van 300 gearresteerd. Ten 10 ure des morgens verschenen reeds werklieden, die op bevel van den burgerlijken gouverneur, den heer Sagosti, de barricaden afbraken en de straten op nieuw plaveiden. De troepen bleven, even als den vorigen dag, in de kasernen, daar het Gouvernement alle botsing, door het gezigt der uniformen, wenschte te vermijden. Inderdaad een voorzigtige maatregel, die niet genoeg geprezen kan worden. Twee *bando's* werden afgekondigd; een van de regering, die de nationale garde dank weet voor de verleende hulp en trouw, en een ander van don Luis Sagastie, die strenge straf bedreigt tegen ieder, die zich gewapend in de straten vertoont, die niet tot het leger of de burgerwacht behoort. De rust herstelt zich, en ieder komt tot het besef zijn, dat het gouvernement wel heeft gedaan Maria Christina te doen vertrekken.

Generaal Garrigo, die haar tot de grenzen geleidde, heeft deze niet van bezwaar ontbloote taak op zich genomen, uit dank voor de gratie, hem door de Koningin verleend, toen hij ter dood veroordeeld was.

BELGISCHE POST.

Brussel, 4 Sept. Gisteren morgen vertrokken de Koning der Belgen en de Hertog van Brabant ten 8 ure van Calais naar Boulogne met den Keizer. Zij vertrokken in vier hofrijtuigen elk met vier paarden bespannen en voorafgegaan door koeriers in de Keizerlijke liverij, groen met goud, geëskorteerd door kurassiers en gendames te paard. Ten 10 ure kwamen zij te Boulogne aan; de geheele stad was met vlaggen versierd. HH. MM. begaven zich naar het hôtel *Brighton*, waar zij iets gebruikten en daarna een batterij artillerie gingen inspecteren. De Koning heeft de generaals Rollin, Lannes de Montebello en den heer Mocquart, den particulieren secretaris des Keizers, gedecoreerd. Deze decoreerde de generaals van het gevolg des Konings. Ten zes ure vertrok de Koning met den *Rubis*; de keizerlijke garde was langs de kade geschaard. De bevolking legde de levendigste geestdrift aan den dag; de Keizer geleidde den Koning en den Hertog naar het schip, waar zij elkander nogmaals de hand drukten. Ten 6 ure 20 minuten verliet de *Rubis* Boulogne en kwam ten 11½ ure te Ostende aan. Heden vertrok de Koning ten 5 ure naar het paleis van Laeken.

— Gisteren morgen ten 11 ure kwam de Koning van Portugal, zijn broeder en hun geheel gevolg te Ostende aan, waar zij aan het spoorweg-station door den graaf van Vlaanderen gewacht werden. Men verwacht elk oogenblik het stoomschip, dat de doorluchtige reizigers naar Lissabon moet terugvoeren.

— In de maand Aug. hebben vier schepen de haven van Antwerpen verlaten met 1,409 landverhuizers naar New-York en een met 91 passagiers naar Qubec. Er zijn in de eerste 8 maanden van dit jaar 79 schepen met 18,817 landverhuizers vertrokken.

Gedurende hetzelfde tijdperk van 1853 waren er slechts 39 schepen met 9,011 passagiers vertrokken. Thans liggen er ook weder twee schepen, de *Hiero* en de *Tropic* gereed, met 450 passagiers en een 12tal andere schepen worden uitgerust, om in den loop van deze maand naar Amerika met landverhuizers te vertrekken.

Binnenland.

's Gravenhage, 5 September.

Z. M. heeft aan S. Moonen, gewezen bode ter provinciale griffie van Noordholland, verleend een pensioen ten bedrage van *f* 116 's jaars; en aan den heer K. H. Engeringh, op verzoek, eervol ontslag verleend als adjunct-commies bij de Algemeene Rekenkamer.

—

Z. M. heeft benoemd ter vervanging van den teruggeroepen gezant van Konstantinopel, baron N. W. Mollerus, tot zaakgelastigde bij de Ottomannische Porte den heer Mr. J. P. J. A. graaf van Zuijlen van Nijevelt, laatstelijk raad van legatie bij het gezantschap te Londen; en tot secretaris van legatie, den attaché Jhr. Mr. M. J. L. J. H. A. Heldewier, met bepaling dat hij, vooreerst en tijdelijk, als zoodanig dienst zal doen bij Z. M. gezantschap te Londen.

—

De heer F. M. J. Bellini is erkend als vice-consul van den Kerkelijken Staat te Rotterdam.

—

Z. M. heeft den schout bij nacht J. F. D. Bouricius, directeur en kommandant der marine te Willemsoord, met 1 October a. s. benoemd tot kommandant van 's Rijks zeemagt in Oost-Indie en inspecteur der marine aldaar, ter vervanging van den met die betrekking belasten vice-admiraal E. G. van der Plaat; en voorts met denzelfden datum benoemd tot directeur en kommandant der marine te Willemsoord den schout bij nacht W. F. Jolly.

—

Na voorafgaand vergelijkend examen is bij beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken benoemd tot opzigter van den waterstaat in het 11de district, A. de Graaff.

* Naar men verneemt, zou er een request ter medeonderteekening en verzending aan heeren Ged. Staten van Zuidholland in omloop zijn, de strekking hebbende om *niet goed te keuren* het besluit van den Gemeenteraad te 's Gravenhage, nopens de geldleening van *f* 112,000 voor het aanbouwen van vleugels aan het badhuis. De gronden daartegen zouden o. a. zijn, dat de stedelijke kas nu reeds bekomt en bezwaard zou worden met eene verhooging van *f* 5000 's jaars, en zoo eene uitgave niet gedoogt tegen omdat, volgens de beschouwingen van den Wethouder Gevers Deijnoot, o. a. ook eene belasting op de boter zou moeten worden gelegd, die noodzakelijk werd geoordeeld, om de te korten te dekken. (Men zie o. a. het Bijblad van het Dagblad van Zuidholland en 's Hage, en bepaaldelijk de redevoeringen, in de zittingen van den Gemeenteraad van 1, 15 en 29 Augustus jl., gehouden meer bijzonder die der heeren de Jonge, van der Jagt, Schmolck, Eijssell en anderen).

* De Gemeenteraad heeft heden weder eene openbare zitting gehouden. Daarin is door den Voorzitter kennis gegeven, dat door Burgemeester en Wethouders den 4 October is bepaald, tot het verkiezen van twee leden van den Raad, ter vervanging van de heeren Alsche en van der Goes. — Daarna is de Raad overgegaan tot de benoeming van onderscheidene commissien, ten gevolge van periodieke aftredingen, als: 1°. van wethouders, waartoe herbenoemd zijn de heeren de Sonnaville en Collot d'Escury; 2o. voor de strafkeuring, waartoe herkozen zijn de heeren Kraijenhoff van de Leur, de Brauw, Eijssell, de Pinto, de Kempenaer en Buijskes; 3o. voor de huishouding der Gemeente, herkozen de heeren Gevers Deijnoot, de Meijer, Soury, van den Burgh en Bervoets. 4o. voor de commissie van fabrikage, herbenoemd de heeren Weenink, de Kempenaer en Steengracht, terwijl ter vervanging van den heer van der Goes is benoemd de heer Greve; 5o. voor de commissie voor de belastigen herkozen de heeren Landrij, van der Jagt, Clant en de Jonge; terwijl ter vervanging van den heer Alsche is gekozen, de heer Polak Daniels; 6o. voor een lid der plaatselijke schoolcommissie de heer Mr. C. D. Beels, lid van het Provinciaal Geregtshof van Zuid-Holland. Daarna zijn de afdeelingen getrokken voor het onderzoek der begrooting van 1855. Eindelijk is gedelibereerd over de volgende punten: als *a.* over het regtskundig advijs der commissie betrekkelijk de sloot aan de Beerenlaan, *b.* over het voorstel betreffende de toelating der inbrengers te Naaldwijk bij de Bank van leening alhier; *c.* Over het voorstel der commissie van de Bank tot het ter harer beschikking stellen van twee localen aan de Lombardspoort voor de hulpkantoren; *d.* Over het voorstel betrekkelijk het verstrekken eener gratificatie aan de ambtenaren bij het kantoor van het gemaal en geslagt. De raad heeft zich met die verschillende voorstellen vereenigd.

Nog is door de commissie voor het belastingstelsel, bij monde van den heer Gevers Deijnoot, rapport uitgebragt nopens het verzoek aan den koning te doen, opdat op onze Gemeente toegepast worde Art. 255 der Gemeentewet en is het daartoe betrekkelijke project-adres ter lezing gelegd.

* Gisteren middag heeft er bij H. M. de Koningin, bij gelegenheid van den verjaardag van Z. K. H. den Prins van Oranje, groot diner plaats gehad, dat ook door H. K. H. de Groot-Hertogin van Saksen-Weimar-Eisenach en Z. K. H. Prins Hendrik, werd bijgewoond. Des avonds hebben H. M. en de Kroonprins de voorstelling in den Franschen schouwburg bijgewoond.

In het begin der volgende week zal naar men verneemt H. M. de Koningin zich naar Stuttgardt begeven.

* Naar men verneemt, zal Z. K. H. Prins Hendrik zich heden uit de residentie naar Soestdijk begeven, om van daar naar Luxemburg te vertrekken.

* Gisteren heeft aan het lokaal van het provinciaal bestuur van Zuidholland de aanbesteding plaats gehad van het maken van twee kribben aan den regteroever van de rivier aan de Oude Maas even boven den bovenmond van het Mallegat beneden Dordrecht. Dat werk is aangenomen door den heer J. W. Blokland, te Neder-Slingerland, voor de som van *f* 8396.

* Programma der uit te voeren harmonie, onder de leiding van den heer D. Bolten, voor de societeits-tent in het bosch, op Woensdag 6 September, des avonds ten 7 ure: 1e gedeelte N°. 1. Caecilin Marche, *Kuhner*; 2. Ouverture de l'opéra *Le Cheval de Bronze*, *Auber*; 3. La Capricieuse-Polka, *Fenelon*; 4. potpourri de l'opéra Gemma de Vergy, *Bender*. 2e gedeelte, 5. Ouverture de l'opéra Linda di Chamoni, Donizetti; 6. fantaisie de l'opéra la Reine de Chypre, J. M. Coenen; 7. Air de l'opéra Robert le Diable (grace) pour trompet, Meyerbeer; 8. potpourri de l'opera Lucrece di Borgia, J. M. Coenen.

De regtbank te Rotterdam heeft uitspraak gedaan in de zaak van Mr. S., en hem tot eene boete van *f* 100 veroordeeld.

In de maand Augustus zijn over den Hollandschen Spoorweg vervoerd 15,641 reizigers en is ontvangen van reizigers *f* 111,616.10 van goederen *f* 15,448.72 te zamen *f* 127,064.82.

In diezelfde maand zijn over den Rijn Spoorweg vervoerd 56,202 reizigers en is ontvangen van reizigers *f* 74,610.97; van goederen *f* 12,530.03, te zamen *f* 87,141.

Gisteren is te Amsterdam de 24ste stedelijke tentoonstelling van schilder- en andere werken van levende meesters geopend. Er zijn 439 voorwerpen ingezonden, waaronder 335 door Nederlandsche en 104 door Fransche, Belgische en Duitsche meesters geleverd.

Wij vernemen, dat de heeren mr. Rahusen Jr. en Klinkhamer dezer dagen benoemd zijn, tot beëedigde klerken ter griffie van de arrondissements-regtbank te Amsterdam, en zulks ten einde den regters bij de instructie van strafzaken bij te staan door het opmaken der processen-verbaal.

Bij het Departement van Buitenlandsche Zaken is van Zr. Ms. consul te Kopenhagen, ontvangen de Deensche Wet van 15 April jl., waarbij de handel met IJsland voor vreemde vlaggen, onder dezelfde voorwaarden als voor de nationale wordt opengesteld. Belanghebbenden kunnen dat stuk raadplegen aan het Departement voornoemd, alwaar het ter inzage voorligt.

Volgens een berigt van Zr. Ms. consul-generaal te Napels zijn aldaar, gedurende het eerste halfjaar van 1854, regtstreeks uit Nederland aangekomen 16 Nederlandsche schepen, als: uit Amsterdam 15 met suiker en andere waren, uit Rotterdam 1 met suiker en koffij.

Uit vreemde havens kwamen 5 Nederlandsche schepen, als: uit New-Castle 2, uit Glasgow, Sunderland, Londen, respectivelijk 1 met steenkolen.

Naar vreemde havens vertrokken 21 Nederlandsche schepen, als: naar Messina 4, naar Licata 5, naar Girgenti 2, naar Palermo 1, naar Catania 1, naar Livorno 1, naar Cagliari 2, naar Gibraltar 4, naar Hull 1. Al deze schepen vertrokken in ballast, behalve 1 met beenderen en 1 met suiker.

Te Girgenti kwamen uit vreemde havens 5 Nederlandsche schepen, als: uit Genua 1, uit Malta 2, uit Napels 2 in ballast.

Naar Nederland vertrokken 4 Nederlandsche schepen, als: naar Rotterdam 2, naar Amsterdam 1, naar Vlaardingen 1 met zwavel, naar New-Castle en naar Palermo vertrok respectivelijk 1 Nederlandsch schip met zwavel.

Te Licata kwamen 13 Nederlandsche schepen in ballast, als: uit Lissabon 1, uit Palermo 2, uit Napels 4, uit Genua 1, uit Messina 3, uit Malta 1, uit Livorno 1. Van deze schepen vertrokken naar Rotterdam 6, naar Dordrecht 3, naar Falmouth 1, naar Amsterdam 2.

Volgens een berigt van Zr. Ms. consul-generaal te Genua zijn aldaar gedurende het eerste halfjaar van 1854 regtstreeks uit Nederland aangekomen 7 Nederlandsche schepen, als: uit Amsterdam 6 en uit Rotterdam 1, beladen met suiker, koffij, kaas, indigo en tin. Uit vreemde havens kwamen 9 Nederlandsche schepen, als uit Middlesbro 2, uit New-Castle 4 met steenkolen, uit Hull 1 met dito, olie, teer, uit Liverpool 2 met katoen en ijzer. Naar Amsterdam vertrok 1 Nederlandsch schip in ballast, alsmede 1 naar Java. Naar vreemde havens vertrokken 16 Nederlandsche schepen, als naar Cette 2, naar de Zwarte Zee 2, naar Girgenti 1, naar Livorno 2, naar Odessa 3, naar Marseille 2 in ballast, naar Hamburg 2 met succade en olie, naar Londen 1 met olijf-olie, lijnzaad, enz. Te Nizza kwamen 3 Nederlandsche schepen, als: uit Genua 2 in ballast, vertrokken naar Hamburg met olie, citroenen en succade, en uit New-Castle 1 met steenkolen, vertrokken naar Londen met olie. Te Cagliari kwam 1 Nederlandsch schip uit Rotterdam met suiker, vertrokken naar Venetia met dito.

Uit Enschede wordt geschreven, dat uit de omliggende gemeente Lonneker weder een 20tal personen naar Amerika vertrokken zijn. Het uitzigt op een ruimer bestaan is hier van de grootste drijfveer.

Men verzekert, dat de cholera te Breda, betrekkelijk zeer gering moet zijn naar gelang der bevolking, uit ruim 14,000 hoofden bestaande; gedurende drie weken zijn er slechts 15 lijders aan die ziekte bezweken.

Het *Handelsblad* sprekende van een door verschillende dagbladen en ook door ons opgenomen verhaal betreffende eene nalatenschap van zekeren heer Jacques Dubois, in Oost-Indie, in 1704 als intendant der O. I. compagnie overleden, zegt, dat dit geheele verhaal een verzinsel is, vermits er volgens iemand, die vroeger eens met het opsporen dezer nalatenschap was belast, zelfs geen intendant der O. I. compagnie van dien naam heeft geleefd, dat er dus geen testament van hem is kunnen worden gevonden, en dat de rijke successie niet anders bestaat dan in de verbeelding van de talrijke Dubois, die sedert vele jaren van heinde en ver opkomen, om hunne regten op de denkbeeldige nalatenschap te doen gelden.

Dr. Boghe te Leuven beweert, dat men de aardappelen te vroeg poot, en dat het in Julij is, dat de aardappelen in het begin van hunnen bloei door de nog onbekende ziekte worden aangetast. Dr. Boghe pootte in het afgeloopen jaar zijne aardappelen in Julij, en geen enkele plant leed door de ziekte. In November oogstte hij vele en allerbeste aardappelen. Ook in dit jaar legde hij, na 8 Julij, zijne aardappelen in den grond, en het gewas is gezond, en wordt door elk bewonderd. Ook anderen, die zijn voorbeeld volgden, bevinden zich daarbij uitermate wel. Een beroemd fransch landbouwkundige, graaf de Gasparin zegt, dat de landbouwers het aardappelloof moeten verbranden, in plaats van het onder den grond te spitten of het mest te vermengen. Juist op het loof houden zich de ontelbare diertjes op, die de ziekte aanbrengen. *(U. C.)*

Kamp bij Zeyst, 4 September. Bij dagorder was bevolen, dat heden morgen eene groote parade zou worden gehouden ter verjaring van Z. K. H. den Prins van Oranje. De komst van Z. M. bragt daarin eene wijziging te weeg. Omstreeks 8 ure was het, toen Z. M. de bataillons in oogenschouw nam, waarna dadelijk tot groote manoeuvres werd overgegaan, en welke hoofdzakelijk bestonden in gesloten kolonne zamen te trekken, met gesloten bataillons van directie veranderen en deploijementen. Z. M. ging de bewegingen met de meeste naauwkeurigheid na en gaf van tijd tot tijd blijken van goedkeuring en tevredenheid.

Dedemsvaart, 2 Sep. Beneden-sluis no. 6 zijn van dit kanaal in de maand Augustus afgevaren 894 schepen, welke aan afvaartgelden hebben opgebragt, *f* 7327,61 zijnde met de vorige maanden van dit jaar een getal van 5019 vaartuigen, en de geheele opbrengst *f* 37,133.13.

□ **Langstraat**, 3 Sept. De burgelijk administratieve vereeniging van Burgemeesters en Secretarissen gevestigd te Vught, »heeft de heffing« eener plaatselijke belasting op het Gedisteleerd in eene centrale kas, van aaneengrenzende Gemeenten, zoo verre voorbereid en in staat van wijzen gebragt, dat ondanks de daaraan verknochte bezwaren, de invoering, in de Gemeenten, waar Art. 246 der Gem. wet geen beletsel is, niets meer in den weg staat.

Ofschoon aanvankelijk plan bestond om te trachten, over geheel Noord-Brabant deze belasting, die als het ware eene *vrijwillige* belasting kan genoemd worden, in te voeren, verkeeren onderscheidene Gemeenten in de onmogelijkheid vooralsnog toe te treden, waardoor de kring zeer is moeten beperkt worden.

Om echter een begin te maken is tegen 9 Sept. e. k. deswege eene vergadering van Commissien uit de Gemeenten, Den Dungen, St. Migiels-Gestel, Schijndel, Liempde, Best, Son, Vught, Boxtel, Esch, Haaren, Oisterwijk, Udenhout, Loon op Zand, Cromvoort en Helvoirt zaam geroepen, die zeer waarschijnlijk allen tot de invoering zullen besluiten.

Daar alle grond bestaat om eene goede werking der onderhavige belasting te verwachten en niets belet, om later de aangelegene gemeenten, die wenschen toe te treden in den kring op te nemen, zal men spoedig dezen heilzamen maatregel vrij algemeen tot stand gebragt zien.

De geheele Langstraat is verlangend daartoe te kunnen overgaan; slechts enkele gemeenten verkeeren in de onmogelijkheid. Dit echter zal niet beletten dat, zoo wij meenen. Nieuwkerk, Drunen, Baardwijk, Waalwijk, Besoijen en Sprang weldra zich aan den te vormen kring zullen aansluiten.

Wat ook de uitslag zijn moge, het ijverig pogen der Vereeniging en meer bijzonder der speciale commissie, bestaande uit de heeren Secretarissen van Boxtel, Vught, Helvoirt en Drunen, en de Burgemeester van Nuland, verdient aller lof en goedkeuring.

Théâtre-Royal-Français.

Debuten, Rentrées.

Het heeft menig getrouw bezoeker van den Franschen schouwburg moeten verwonderen, dat de voorstellingen van M. André Hoffmann zoo weinig, althans betrekkelijk weinig toeschouwers gelokt hebben. Dit verschijnsel van den eenen kant, en van de andere zijde de vrij aanzienlijke opkomst bij de eerste voorstelling der groote Opéra, Zaturdag avond gegeven, bewijst al wederom wat al dikwijls gebleken is, dat de Hagenaars, om welke reden dan ook, liever de Fransche en Italiaansche muziek, dan de Fransche geestigheden komen hooren. Het was aangenaam te zien hoe alle loges bezet waren, met uitzondering evenwel van de *loges fermées*, waarvan wij zoo aanstonds nog een woord zullen zeggen; het was aangenaam te zien, dat in het parket plaats te kort kwam. Dit blijk van belangstelling moet op zijne waarde geschat worden. Het publiek blijve zoo getrouw opkomen, en ondersteune op die wijze eene inrigting, die niemand zou willen missen. Maar om dien gunstigen staat van zaken te verkrijgen, moet de directeur van den Schouwburg ook niets verzuimen, ten einde de voorstellingen aanlokkelijk te maken. Hoezeer M. Renaud ook geijverd hebbe, om ten voorleden jare een goed personeel te verkrijgen, men mag toch niet ontkennen, dat het aan verscheidenheid van voorstellingen nog al ontbroken heeft. En toch, voorraad van nieuwe opéra's is er genoeg. Of heeft men niet op andere tooneelen zien opvoeren *la Dame de Pique, le Carillonneur de Bruges, le Byou perdu, l'Etoile du Nord, Père Gaillard*, enz., die allen nog onbekend zijn gebleven aan het Haagsche publiek? En zijn er nog niet andere, waarvan de weder-opvoering gaarne zou gezien worden, bijv. *Gilles Ravisseur, Bonsoir M. Pantalon, les Porcherons, le Caïd, le Val d'Andorre?* Men moet zeker niet al te veel vergen, en het zou tot de overmatige eischen behooren, indien men dit alles verlangde; maar de Directie moet *iets* doen, om het publiek genoegen te geven, en het op te wekken, om den Schouwburg te bezoeken; en wij willen er niet aan twijfelen, of onze bekwame directeur zal aan dit billijk verlangen, in zijn eigen belang, gedurende dit speel-saizoen, wel willen gehoor geven.

Niet minder komt het er op aan, dat het personeel der artisten voldoening geve. Hier ook al wederom moet men niet al te veel verlangen, de tijden zijn voorbij waarin ons tooneel met Brussel kon wedijveren; maar dat neemt niet weg, dat het toch niet eene al te geringe plaats moet innemen: wij zijn te veel aan het goede gewoon, om ons met het al te middelmatige tevreden te kunnen stellen. Laat ons nu zien wat de debuten hebben te beteekenen.

Vooraf een woord over de zaal. Zij heeft eene hoog noodige restauratie ondergaan. De loges zijn op nieuw geschilderd en gedecoreerd. De ligte kleur der muren is door een rood behangsel vervangen, waarop de toiletten beter uitkomen. Vooral zou dit het geval wezen, wanneer men meer licht kon aanbrengen. Bij eene gala voorstelling zal men eerst zien, dat de kleur op zich zelve goed gekozen is. Maar men heeft ook noodig gevonden om op den tweeden rang zes zoogenaamde *loges fermées* te maken. Deze naam zal waarschijnlijk in zooverre goed gekozen zijn dat die loges wel in den regel zullen gesloten blijven. Van de zes plaatsen toch, die elke bevat, zijn er hoogstens drie die een gezigt op het tooneel geven; van de anderen ziet men weinig of niets. Waarom men — indien die loges dan noodig waren, ze niet in het midden van den tweeden rang heeft geplaatst, dit kan niemand zich goed verklaren. Als de tijd bevestigt wat men nu reeds kan voorspellen, dan zal men daartoe wel moeten overgaan.

Nu de debuten. — Beginnen wij met het aangenaamste gedeelte onzer taak. Mej. d'Hélens, première chanteuse légère, heeft zich ll. Zaturdag avond doen hooren in *Guilaume Tell* en gisteren avond trad zij in *les Mousquetaires de la Reine* op. Bij eene zeer aangename, welluidende stem, paart deze actrice een bij uitstek gunstig voorkomen. Zij bezit eene uitmuntende methode, zingt met uitstekend veel smaak, en weet de moeijelijkste passages voor te dragen met het grootste gemak. Men mag haren leermeester, mijnheer Albert Dommanse, onderwijzer aan het Conservatoire te Gend, voorzeker geluk wenschen zulk eene schitterende élève gevormd te hebben, en M Renaud verdient den dank van het kunstminnend publiek, dat hij er in geslaagd is, eene zoo voortrekkelijke zangeres aan ons tooneel te verbinden.

Als eene goede aanwinst mag men beschouwen Mej. Leonti, Première Dugazon. Deze zangeres bezit insgelijks eene schoone stem, die zij zeer goed weet te gebruiken. Als Gemmy in *Guillaume Tell* was het haar niet gegeven haar talent ten toon te spreiden; maar des te beter kon zij het in de rol van *Berthe de Simiane*, die men zich niet herinnert beter op ons tooneel te hebben zien vervullen. Mogt Mej. Leonti eene enkele aanmerking ten goede willen nemen, het zou deze zijn, dat zij bij het lang aanhouden der toonen, de klank wat al te zeer doet trillen: een gebrek, dat zeker met een weinig inspanning gemakkelijk te overwinnen zal zijn.

Beide actrices verdienen dus allen lof, en het zal wel overtollig wezen, hare aanneming ten sterkste aan de jury aan te bevelen.

Maar niet zoo ten aanzien van Mijnheer Bovier-Lapierre, fort premier tenor. Met zoo veel genoegen als men bij het eindigen van het laatste tooneeljaar vernam, dat de voortreffelijke Duluc op nieuw geëngageerd was, met zoo veel smart werd de mare gehoord, dat onze eerste tenor niet weder alhier zou optreden. Wat daarvan de reden moge zijn is niet met zekerheid te zeggen, maar zeer stellig beging de administratie eene fout, indien zij M. Duluc, met hare schuld, liet glippen; want zij moest weten hoe moeijelijk het zou zijn zulk een zanger te doen vervangen.

Dat dit zoo is, daarvan heeft men zich Zaturdag avond kunnen overtuigen. Maar al wil men ook al geene vergelijking maken tusschen den afgetreden tenor en dien, welken men nu voorstelt, dan nog staat het vast, dat M. Lapierre bij ons niet op zijne plaats is. Deze zanger heeft een schraal, soms onaangenaam geluid; er is niet de minste sympathie in zijne stem. Hier en daar moge hij een beter oogenblik hebben, maar over het algemeen zal geen kenner ons beweren kunnen tegenspreken. Vooral heeft het aria *Asile héréditaire* het grootere deel van het publiek onvoldaan gelaten. Daarbij komt nog dat M. Lapierre alles behalve goed acteur is. Die gestadige beweging met de armen vermoeit het gezigt en is onbehagelijk. Meer willen wij er nu niet van zeggen. Het is mogelijk, dat mijnheer Lapierre juist niet het beste stuk van zijn repertoire gekozen heeft, en vooral was de keuze van zulk eene moeijelijke rol gewaagd voor iemand, die niet zeker van zijne zaak is; maar hij moge zich in eene andere rol gunstiger voordoen, dat zal aan de stem niets veranderen en men mag dus den wensch koesteren, dat de jury in ernstige overweging neme of mijnheer Bovier Lapierre geschikt is om de recettes van den Franschen Schouwburg aanzienlijk te doen zijn.

M. Litté, Ténor léger, heeft gisteren avond zijn eerste debut gedaan als *Olivier d'Entragues*: eene schoone rol waarin al het talent dat men bezit kan uitkomen. Zonder te willen beweren dat M. Litté in allen opzigte voldaan heeft, schijnt hij toch wel te kunnen worden aanbevolen, vooral als men in aanmerking neemt, dat meer dan middelmatige ténors légers tot de zeldzaamheden behooren.

M. Bourdais, second ténor, heeft zich verdienstelijk van zijne taak gekweten en is zeer voldoende voor het emplooi, waarin hij opgetreden is.

Zaturdag avond hebben de *rentrées* plaats gehad van de heeren Gaudemar, Vila, Beijsson en van Mejufvrouw Bertin. Deze artisten hebben zich in het afgeloopen saisoen te zeer bemind gemaakt bij het haagsche publiek, dan dat hunne wederoptreding niet met genoegen zou gezien zijn. De raad van beoordeeling heeft dan ook geen bezwaar gevonden, om allen andermaal op ons tooneel toe te laten, en het zal ons een groot genoegen zijn bij latere gelegenheid hun dien lof te kunnen toebrengen, waarop zij vroeger zoo dikwijls regt hebben gehad.

Z. M. heeft den heer Chs. F. Pahud, H. Min. van Koloniën, bevorderd tot ridder grootkruis der orde van den Ned. Leeuw.

Z. M. heeft benoemd tot directeur van het postk. te Alphen, de heer J. W. P. Kluit, griffier bij het kantongeregt aldaar en surnumerair bij het vak der posterijen.

Volgens een berigt van Zr. Ms. consul te Valparaiso zijn aldaar gedurende het eerste halfjaar van 1854 aangekomen 8 Nederlandsche schepen, waarvan uit Amsterdam 3 met suiker, jenever enz., uit Liverpool 2 met gemengde lading, uit San Francisco 2, uit St. Jose 1 in ballast. Naar vreemde havens vertrokken 7 Nederlandsche schepen, als naar San Francisco 4 en naar Callao 1 met gemengde lading, naar Londen 1 met zilvererts, naar Melbourn 1 met granen uit Chili.

Volgens een berigt van Zr. Ms. consul-generaal te Alexandrie heeft de oogst van granen en peulvruchten in Egypte dit jaar een goed beschot opgeleverd, doch de opbrengst van lijnzaad wordt slechts op ⅔ van een gewonen oogst geschat. De uitvoer van katoen, waarvan de oogst ruim was, zal belangrijk zijn. Den 16den Augustus jl. stonden de prijzen genoteerd als volgt:

Saidi-tarwe	80 à 82	Egypt. piasters per ardeb.
Behera- »	70 à 76	» » » »
Boonen	70 à 72	» » » »
Gerst	45 à 48	» » » »
Lijnzaad	140 à 142	» » » »
Katoen	160 à 220	» » » quintaal van

rotalis of 45 Nederlandsche ponden.

De vrachten naar Engeland, Belgie en Nederland w… niet hooger te noteren dan *f* 25 à *f* 30 Nederlandsch… rant per last van 30 mudden.

Per Telegraaf.

Londen, Dingsdag 5 September (2 ure). Consols … 95, $91\frac{1}{8}$; Mexico N. 3 pct. $24\frac{3}{4}$, $25\frac{1}{4}$; Peru N. $4\frac{1}{2}$ pct. … Ecuador $3\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$; Gren. Uitg. $6\frac{1}{8}$, $\frac{3}{8}$; Sardinie 5 pct. … Spanje binnenl. 3 pct. $37\frac{7}{8}$, $38\frac{1}{8}$; dito 1 pct. $18\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$; … Certific. $5\frac{3}{4}$, 6; dito Passiven $3\frac{3}{4}$, 4; Russen $4\frac{1}{2}$ pct. … dito 5 pct. 98; Holl. $2\frac{1}{2}$ pct. 62; dito 4 pct. 94; T… sche leening 5, $5\frac{1}{8}$.

De markt was flaauw.

Liverpool, Dingsdag 5 September. Heden zijn … markt 7000 balen katoen omgezet.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 5 September 1854.

Nederland.	Pct.	
Ned. W. Schuld.	$2\frac{1}{2}$	$60\frac{5}{16}$ $\frac{5}{8}$ $\frac{5}{8}$
Dito Certificat. .	3	$72\frac{3}{8}$ $\frac{1}{2}$
Dito Dito . .	4	$90\frac{5}{8}$ $\frac{13}{16}$ $\frac{3}{4}$
O. I. Leening. .	4	
Amort. Syndic.	$3\frac{1}{2}$	
Hand.-Maats. .	$4\frac{1}{2}$	$124\frac{1}{2}$
Belgie.		
Certificaten. . .	$2\frac{1}{2}$	
D° *Rothschild* .	$2\frac{1}{2}$	$49\frac{3}{16}$
Frankrijk.		
Obligatiën . . .	3	
Spanje.		
Nieuwe	1	$18\frac{7}{16}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$
Dito Buitenl. .	3	
D° Binnenl. ^{e}/m.	3	$32\frac{3}{4}$ $\frac{15}{16}$ $\frac{7}{8}$
Bew. Sp. Com.		$5\frac{3}{4}$ $\frac{7}{8}$
Amort. Schuld.		
Portugal.		
Londen nieuwe.	5	$37\frac{7}{8}$ $\frac{5}{16}$ $\frac{1}{4}$
Dito uitgest . .	4	

Rusland.	Pct.	
Hope 1798/1816	5	101…
Dito 1828/1829	5	101…
Cert. 1831/1838	5	
Dito Dito	$4\frac{1}{2}$	87
Dito *Hope* . . .	4	78…
Dito *Stieglitz* .	4	
Dito dito 5e Ser.	4	
Inschr. Assig. .	6	
Certific. dito. .	6	
Polen.		
Obligatiën . . .	4	
Oostenrijk.		
Metalliek	5	69…
Dito bet. Amst.	5	79…
Dito lett B. 1854	5	78…
Dito 1847 . . .	$2\frac{1}{2}$	35…
Dito 1851/1852	$2\frac{1}{2}$	35…

Braz. bij Roths. p. s. 500. 5 pct. $97\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$; Mex… Lond. 3 pct. 24; dito Onb. 24; Peru $4\frac{1}{2}$ pct. $69\frac{1}{2}$ … $69\frac{1}{2}$.

Over het geheel leverde onze fondsenmarkt weinig bij… op, alleenlijk Russische waren bij eenige affaire flaauw… overige alle met zeer weinig handel onveranderd,

---

FRANKFORT, Maandag 4 Sept. Spanje binnenl. … $32\frac{1}{4}$; dito 1 pct. $18\frac{1}{4}$; Wiss. op Lond. $117\frac{3}{8}$; dito … $102\frac{1}{4}$.

PARIJS, Maandag 4 September. Fr. 3 pct. 70… binn. 3 pct. $32\frac{5}{8}$; dito 1 pct. $18\frac{1}{4}$.

WEENEN, Maandag 4 September. N. Metall… Lett. B. 94; N. Leen. $94\frac{1}{4}$; Bankactien 1270; W… den 11.21; dito op Parijs $136\frac{1}{4}$; Zilver $17\frac{1}{4}$.

In weerwil van Ruslands weigering op de … stellen, was de beurs vast.

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Grav…